

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Remissvar över promemorian Utökade registerkontroller inom utbildningsväsendet och en ny grund för avskiljande av studenter (U2025/01126)

Sammanfattning

Göteborgs universitet (GU) instämmer i att ytterligare brott ska kunna omfattas av den föreslagna belastningsregisterkontrollen inför antagning till vissa högskoleutbildningar. GU instämmer vidare i utredarens förslag att en sådan registerkontroll även ska omfatta antagning till utbildning hos enskilda utbildningsanordnare. I den konsekvensanalys som utredaren har genomfört framgår dock inte tydligt i vilken utsträckning som Universitets- och högskolerådet (UHR) föreslås genomföra belastningsregisterkontrollen också i sådana antagningsärenden som idag hanteras lokalt på de statliga lärosätena.

GU instämmer i förslaget att ordningsstörande beteenden som har varit föremål för disciplinära åtgärder ska kunna läggas till grund för ett avskiljande. GU instämmer i att ett beslut om avskiljande bör tidsbegränsas och att en lämplig tid för ett avskiljande är tre år. GU anser att det i ett par avseenden behöver förtydligas hur den föreslagna avskiljandegrunden ska tillämpas, men bedömer samtidigt att det gäller frågor eller oklarheter som bör kunna klaras ut i den fortsatta beredningen på departementet.

Övergripande synpunkter

GU har tidigare i remissvar den 3 februari 2022 lämnat synpunkter på de överväganden och förslag som Utredningen om belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter (SOU 2021:83) redovisade i betänkandet med samma namn (Utbildningsdepartementets dnr U2021/04368). GU framförde då att även andra högskoleutbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet borde kunna omfattas av belastningsregisterkontroll inför antagning, till exempel tandläkarutbildningen (jfr SOU 2021:83, s. 152–158). Det kan tilläggas att det enligt GU:s erfarenhet inte är ovanligt att en och samma person vid samma antagningsomgång söker till både läkarprogrammet och tandläkarprogrammet. Båda utbildningarna omfattas av den belastningsregisterkontroll som Socialstyrelsen gör inför utfärdande av yrkeslegitimation, och i allt väsentligt gäller här samma skyddsintressen (skyddet av utsatta personer och förtroendet för hälso- och sjukvården). Det kan därför ifrågasättas varför samma person kan nekas antagning till den förstnämnda utbildningen på grund av allvarlig brottslighet, men antas till den sistnämnda. Som framgår av bilaga 1 till promemorian som nu är aktuell, har utredarens

uppdrag inte omfattat att komplettera urvalet av de utbildningar för vilka belastningsregisterkontroll ska göras. GU vidhåller emellertid att ytterligare utbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet bör kunna omfattas av den registerkontroll som föreslås inför antagningen.

Kontroll i belastningsregistret inför antagning (avsnitt 12)

GU instämmer i att ytterligare brott ska kunna omfattas av den föreslagna registerkontrollen inför antagning till vissa högskoleutbildningar (avsnitt 12.5). I enlighet med sitt remissvar på betänkandet SOU 2021:83 (hänvisat ovan), anser GU att det i första hand är en uppgift för regeringen eller riksdagen att värdera vilka brott det ska vara.

GU instämmer vidare i utredarens förslag att en registerkontroll även ska omfatta antagning till utbildning hos enskilda utbildningsanordnare (avsnitt 12.8).

En ny avskiljandegrund (avsnitt 13.6–13.10)

GU instämmer i utredarens förslag att ordningsstörande beteenden som tidigare har varit föremål för disciplinära åtgärder ska kunna läggas till grund för ett avskiljande.

Ett beslut enligt den nya avskiljandegrunden ska tidsbegränsas (avsnitt 13.9)

GU instämmer i utredarens förslag att ett beslut om avskiljande bör tidsbegränsas och att en lämplig tid för ett avskiljande är tre år. När det gäller frågan vad som är lämplig tid att reglera för ett avskiljande bör tryggheten och skyddet för andra studenter på utbildningen tillmätas stor betydelse, inte minst mot bakgrund av att förhållandet hur studentens beteende har påverkat andra personer på utbildningen har en avgörande betydelse vid bedömningen om studenten bör avskiljas eller inte. Det framgår inte uttryckligen av promemorian om utredaren har beaktat detta förhållande i sina överväganden av vad som är en lämplig tid för ett avskiljande. GU menar dock att sådana hänsynstaganden kan motivera en avstängningstid om tre år eller mer. Det kan i det sammanhanget konstateras att ett avskiljande som tidsbegränsas till tre år till exempel kommer att innebära att andra studenter på samma utbildning sannolikt inte behöver studera med studenten igen i de många fall där utbildningen är just tre år (kandidatprogram) eller kortare.

Hur regleringen ska utformas (avsnitt 13.10)

Som utredaren har anført kommer studentens beteende prövas i två skilda förfaranden, både som ett disciplinärende och som ett avskiljandeärende (avsnitt 13.6, s. 184). GU instämmer i att det kommer innebära vissa utmaningar för högskolan att avgöra i vilket skede som lärosätet ska avsluta sina försök att komma till rätta med studentens beteende genom disciplinära åtgärder och istället göra en anmälan om avskiljande hos Högskolans avskiljandenämnd. Såvitt GU nu kan bedöma kommer lärosätena att efterfråga ytterligare vägledning i denna fråga.

GU anser vidare att det i ett par avseenden behöver förtydligas hur den föreslagna avskiljandegrunden ska tillämpas i de fall en student återupptar sina studier efter att det tidsbegränsade avskiljandet har upphört att gälla. GU vill här särskilt lyfta fram två frågeställningar, vilka bör kunna klaras ut i departementets fortsatta beredning av förslaget.

Den första frågeställningen gäller studentens rätt att återuppta utbildningen enligt förslaget till ny lydelse i 5 § förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning. Som GU uppfattar paragrafen, också i dess nuvarande lydelse för det fall att ett beslut om avskiljande har upphävts efter omprövning, ankommer det på studenten att tillkännage för lärosätet att han eller hon vill återuppta sin utbildning. På motsvarande sätt som efter att ett avskiljande har upphävts, kan det efter ett tidsbegränsat avskiljande som gällt i tre år emellertid finnas praktiska hinder mot att utan vidare låta en student återuppta utbildningen och tillgodoräkna sig tidigare fullgjord utbildning. Den utbildning som studenten antogs till kan exempelvis ha förändrats genom ändringar i enskilda kursplaner eller i programstruktur. Frågor kan också uppkomma om studenten har rätt att återuppta sin utbildning med så kallad platsgaranti eller endast i mån av plats. Ändringen av 5 § i den nu nämnda förordningen kommer sannolikt att medföra att bestämmelsen blir tillämplig i fler fall än tidigare. GU anser att det bör förtydligas hur bestämmelsen är avsedd att tillämpas generellt vid hinder eller frågor av det slag som nu har beskrivits.

Den andra frågeställningen rör vad som enligt förslaget är avsett att gälla om studenten – efter att ha återupptagit studier på samma lärosäte eller ett annat – fortsätter med ett likartat beteende som han eller hon tidigare har blivit avskild för. Innebär den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 6 a § högskolelagen (1992:1434) att studenten i ett sådant fall på nytt måste bli föremål för beslut om disciplinära åtgärder innan en ny anmälan kan göras till HAN, eller kommer HAN efter en ny anmälan från lärosätet att kunna fatta ett nytt beslut om avskiljande utan ytterligare beslut om disciplinära åtgärder?

Det behövs inte några ändringar i bestämmelserna om disciplinära åtgärder (avsnitt 13.11)

GU har i sitt remissvar på betänkandet SOU 2021:83 ställt sig positivt till att inte bara trakasserier som har samband med diskrimineringsgrunderna ska kunna föranleda disciplinära åtgärder. GU delar inte bedömningen som utredaren nu gör att nuvarande bestämmelser om disciplinära åtgärder, på ett tillräckligt sätt, täcker även sådana trakasserier som inte avses i diskrimineringslagen (2008:567). Enligt GU:s uppfattning skulle det kunna finnas sammanhang under en utbildning där till exempel en student trakasserar en annan student utan att undervisning, prov eller annan verksamhet vid högskolan störs eller hindras på det sätt som krävs för att beteendet ska utgöra en förseelse enligt 10 kap. 1 § första stycket 2 högskoleförordningen (1993:100).

Konsekvenser (avsnitt 16)

Utredaren har i sin konsekvensanalys inte närmare behandlat ekonomiska eller praktiska konsekvenser som den föreslagna belastningsregisterkontrollen får för de statliga lärosätena (avsnitt 16.9). I avsnittet som gäller konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare (avsnitt

16.12) anføres dock att UHR vid kontakter med utredaren har uppgett att de lärosäten som deltar i den samordnade antagningen även handlägger ärenden om efterantagning i det nationella antagningssystemet (NyA), och att det därför faller sig naturligt att UHR genomför belastningsregisterkontrollen också i dessa ärenden (s. 216).

I enlighet med vad GU har framfört i sitt remissvar på betänkandet SOU 2021:83, vill GU understryka vikten av att arbetet med att anpassa antagningssystemet också behöver involvera behovet av enhetliga rutiner och effektiva arbetssätt när registerkontroller behöver genomföras lokalt vid lärosätena, till exempel när sökande har gjort en sen anmälan till en utbildning. Som GU framförde i det remissvaret är det också viktigt att uppgifter om svar från belastningsregistret behandlas på ett likvärdigt sätt oavsett om uppgifterna görs tillgängliga för det berörda lärosätet i en samordnad antagning genom UHR eller i en lokal antagningsprocess.

I den utsträckning som UHR inte genomför belastningsregisterkontrollen bör förslagsvis UHR, eller UHR i samverkan med berörda lärosäten, ta fram en vägledning eller gemensam rutin för hur lärosätena bör hantera registerkontroll inför sådana antagningar som ligger utanför den samordnade antagningen.

Som GU framfört i den tidigare hänvisade remissen blir det vidare en viktig uppgift för UHR och lärosätena att på ett tydligt sätt nå ut till sökande med information om den registerkontroll som görs, hur uppgifterna hanteras och att uppgifterna blir offentliga (jfr SOU 2021:83, s. 169f).